

del njegov prestol; in ker ne namerava biti in ni zmožen biti boljši od njega, zato hvali njega.

„Slovenec“ je napravil s svojim slavošpevom Maierju slabo uslugo. Mi imamo shanjene vse tiste „Slovence“, kjer so klerikalci vehementno napadali onega istega Maierja, ki ga zdaj hvalijo. Da tega ne pozabimo, bomo tiste napade ponatisnili. Mi smo hoteli Maierja pustiti pri miru. Ker pa sam „Slovenec“ provocira, pa naj dobi, kar išče!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Društvo slovenskih učiteljic sklicuje občni zbor, ki se vrši v sredo, dne 3. aprila 1912, ob 2. popoldne v slov. osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Poleg običajnih poročil odborov je na dnevnem redu poročilo gđc. M. Želetove o drugem gospodinskem tečaju za učiteljice.

Kranjsko.

Društvo vpokojenega učiteljstva na Kranjskem je po sklepu odbora seje z dne 21. marca t. l. začelo delovati, ker mu je c. kr. deželna vlada potrdila pravila.

Pristopnica znaša 1 K, članarina za prvi slučaj smrti 2 K, ki jih sprejema tačasni tajnik in blagajnik Sim. Puncih, nadučitelj v pokoji, Ljubljana, Marmontova ulica št. 18. Udje se sprejemajo takoj ustno ali pismeno po imenovanem tajniku, kdor plača tja do občnega zbora, ki bo sklican na ponedeljek, dne 6. maja t. l. Kdor se pa vendar ne bo mogel udeležiti občnega zbora, temu je prosto, da pošlje vpisnino in članarino po pošti.

V društvo se sprejemajo vsi stalno vpokojeni ljudski učitelji, ki jih je vpokojil kranjski deželni šolski svet, četudi bivajo v kateri drugi deželi, in njihove žene; vse stalno vpokojene učiteljice in njih možje, ali če so ti postali vdovci ali vdove. Društvo se bo potegovalo za stanovske koristi in podeljevalo po smrti člana sorodnikom ali dotičnim denarno podporo k pogrebni stroškom. Čim več bo društvo štel članov, tem večja bo podpora. Pristop je zagotovljen že od mnogih strani.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. sušca, v ormoški okoliški šoli. Udeležba je bila sicer nekoliko boljše nego pri zadnjem zborovanju. Pogrešali pa smo še vedno nekatere člane, ki so bili poprej redni obiskovalci naših zborovanj. Navzočih je bilo 20 članov in gostov. Tov. Antonija Reboljeva, učiteljica v Središču, in gđc. Podkrajškova, otroška vrtarica v Ormožu. Na novo je pristopila družtu tov. Roza Knezova, učiteljica pri Sv. Bolfenu. Opravičila sta se tovariša Kosi in Šalamun.

Predsednik tov. Rajšp pozdravi vse navzoče ter izjavi, da hoče opustiti vsako granje, ker ga itak ne slišijo tisti, ki jim to gre. Res žalostno, da se pojavlja pri vsakem zborovanju enonistost: stanovska brezbriznost. Tajnik tov. Rosina prečita zapisnik občnega zbora, ki se odobri.

Dopisov je bilo takrat malo. Omeniti je le poziv naše Zveze, naj vsi člani stalnih konferenčnih odborov predlagajo za letošnje uradne konference edino temo: „Učiteljsko gmočno vprašanje ni toliko stanovsko, kakor veliko bolj šolsko vprašanje. Zakaj se mora to vprašanje pred vsemi drugimi vprašanji kot najbolj pereče najprej povoljno rešiti.“ Ker želi okrajni šolski svet, da bi tudi ostalo učiteljstvo vpslalo razne teme, se sklene, da odpošlje vse tuokrajno učiteljstvo edino le zgoraj imenovano temo okrajni šolski oblasti.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga je poslala računski zaključek za prvo upravno leto 1911. Iz tega je razvidno, da stoji zadruga dobro ter je že v prvem pravdnem letu dosegla lep čist dobiček. Predsednik opozarja posebno na izkaz tistih tveganj, s katerimi je sklenila zadruga pogodbe in ki dovoljujejo zadrugnikom znatne nepuste. Oklenimo se torej zadruge, saj je le nam v korist!

Dalje poroča predsednik o najnovejših pojavih v boju za zboljšanje našega gmočnega stanja. Sedaj po odgovorih deželnega zbora čitamo po časnikih razna poročila, ki pričajo dovolj jasno, da nimamo učitelji nobenega prijatelja več, ampak smo navezani popolnoma sami nase. Slovenski učitelji to dobro vemo, saj naši ljubi klerikalci gledajo le na to, da bi dobili nad nami večjo oblast, o zboljšanju naših sramotnih plač pa nočejo ničesar vedeti. Nemške učiteljice pa so pustili na cedilu ravno tisti poslanci, za katere je šlo to učiteljstvo čez drn in strn. Žalostna perspektiva!

Za glavno zborovanje štajerske Zveze, ki se vrši o Binkoštih, sta se izvolila delegatom tovariša A. Rosina in L. Musek. Namestnika sta tovariša Lj. Šijanec in J. Preindl. Prihodnje zborovanje je prvi četrtek v majniku, in sicer v Ormožu. —ič.

Književnost in umetnost.

Samostojno pevsko društvo „Svoboda“ v Idriji je uprizorilo v soboto in nedeljo, dne 23. in 24. t. m., znano ljudsko igro „Rokovnjači“, ki je nad pričakovanje lepo uspela, tako v igralskem, kakor v pevskem opiru.

Spricho dejstva, da ima društvo znamenovati komaj leto dni obstoja, ter spricho ogromnih stroškov in ovir, ki so težile društvu zlasti ob pričetku razvoja, je proizvodba te predstave le pričala o neumorni in ne-sebični požrtvovalnosti posameznih društvnikov, zlasti pa njih voditelja, učitelja Rudolfa Pleskoviča, ki mu gre v prvi vrsti priznanje in zasluga za končni uspeh.

Z ozirom na podrobnosti igre bi bilo omeniti, da so bile posamezne večje vloge v rokah igralcev, ki so znali predstavljati tipe s čuvstvom in umevanjem. Tudi drugi sodelujoči so bili na mestu in so se potrudili, da so pripomogli do celotnega uspeha, le da se je časih opazilo pomanjkljivo vpoštevjanje poudarjanja. Na odru moramo tudi rabiti gledališki govor, to je čisti, pravi knjižni jezik z absolutno pravilnostjo. Igralec se ne sme nagibati h komodnosti in govoriti v dialektu — izvzet je seveda oni, ki predstavlja kaj pristno originalnega. Izobražencu, kakor preprostem človeku danes ne zadošča več samo umevanje knjižnega jezika, temveč tudi njega aktivno znanje, t. j. uporaba pri občevarju. Tembolj nam je to upoštevati na odru! Gotovo ne gre to zlahka, toda popolen uspeh je zagotovljen, ako se podvirajo igralci tudi v tem ozirom strogi disciplini. Naloga idrijske javnosti pa je, da se ne obrača s predsodki od kulturnih, toda nepolitiških institucij. Dolžnost izobraženca je, pa jih pospešuje v gmočnem opiru ter tako prispeva k uresničenju njih lepe naloge.

12. številka „Slovenskega Ilustrovanega Tednika“ je jako bogato ilustrovana in vsebuje 18 zanimivih slik: Pogreb slovenskega mladeniča v Barbetonu v Ameriki; slovensko pevsko podporno društvo „Planinski raj“ v Lorainu v Ameriki; žanjice za C. M. D. na plesu Šentjakobske mladine v Trstu; narodni pipčarski klub v Trstu; trg Središče in pročelje župne cerkve v Središču; pevsko in tamburaško društvo „Danica“ v Šturjah pri Ajdovščini; gđc. Anica Wintrova v ulogi „Vida“ v Iv. Cankarja drami „Lepa Vida“, prihod vojaštva v Vipavo dne 1. marca 1912; katoliško izobraževalno društvo pri Sv. Frančišku na Stražah v Savinjski dolini; tamburaški društva „Dobrač“ na Bruci pri Beljaku; rožnata narodna noša na Bruci pri Beljaku; slov. drž. delavnica za košarstvo pri Sv. Barbari v Halozah (3 slike); pogorišče v Bučehovcih na Murskem polju; skrivnica in 1 slika v romanu „V burji in viharju“. — Ta številka je res vse slovenska, ker ima slike iz vseh slovenskih dežel naše stare in tudi nove (Amerika) slovenske domovine. — „Slovenski Ilustrovani Tednik“ je res vreden, da se razširi med vse slovenske rodline. Prihodnja številka pričobi slike zbora in solistov „Glasbene Matice“, keliha in venec, ki sta jih sprejela skladatelj in pa koncertni mojster.

Spisi Mišjakovega Julčka. Te zbirke mladini namenjenih povesti je izšel sedaj v založbi „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“ tretji zvezek. Ta obsega štiri mične povesti: Uganila sta; Res je bilo drugače; Kočarjev Peter; In vendar ga je izmodrilo; Jozve Lajnar. Knjiga je okrašena s 16 ličnimi slikami. Cena 1 K 50 v, s pošto 16 v. več.

Svetovni jezik Ido, t. j. reformovani Esperanto, vedno bolj napreduje. Danes po štirih letih njegovega obstoja izhaja že 15 časopisov v idskem jeziku. Za Nemce je tiskanih pet različnih učnih knjig, od katerih je Noetzijska pred kratkim izšla v 5. izdaji (9. in 10. tisoč). Tudi slovanski narodj se pridno uče tega lepega in lahkega svetovnega jezika. Učna knjiga za Srbo-Hrvate in Bolgare je ravno v tisku, oziroma se pripravlja, medtem ko je slovenska učna knjiga svetovnega jezika Ido ravnokar izšla in se dobi v samozaložbi spisatelja Jak. Kovačič, nadučitelj, pošta Št. Vid pod Juno, Koroško. — Cena 1 K. Knjižica vsebuje tudi berila in dvojni besed.

Politiški pregled.

* Lex Kolisko. Koncem seje dne 22. t. m. je odgovarjal naučni minister Hussarek na nemške interpelacije glede zloglasne lex Kolisko, ki jo hočejo Nemci na vsak način izsiliti, da bi mogli na ta način udušiti češko šolstvo na Dunaju in v Nižji Avstriji. Povedal je Nemcem prav naravnost, da je stališče vlade, ki ne more predložiti tega zakona sankciji, popolnoma pravilno, ker bi vlada na ta način očividno kršila § 6. državnega ljudskošolskega zakona. — V nemških krogih se sodi o vladnem odgovoru skrajno nevoljno in se splošno obsoja in obžaluje, da se vlada drži v tem vprašanju tako ozkosrčno zakonskega besedila. Tudi

po tem odgovoru bo Nationalverband posvečal lex Kolisko največjo pažnjo ter poiskal način, da vendarle doseže sankcijo zakona.

* Češko-nemška pravna pogajanja. Na Dunaju so se vršila posvetovanja čeških vodilnih poslancev glede pravnih pogajanj med Čehi in Nemci na Češkem. Konstatirali so, da je rešitev tega vprašanja za Čeha ugodna. Gre le še za eno točko, o kateri se pa Nemci še niso izrekli. Čehi zahtevajo namreč, da se ima v jezikovno mešanih krajih voditi sodno postopanje čeških strank v češkem jeziku. Pogajanja skupnih zastopnikov se bodo te dni nadaljevala, in sicer pri notranjem ministru Heinoldu.

* Veliki narodni shod v Pazinu. Dne 19. t. m. je bil v Pazinu impozanten ljudski shod, ki se ga je udeležilo okoli 800 do 900 zavednih treznih mož in žena. Razpravljalo se je o nasilstvu pazinskih Italijanov (govoril prof. Novljan), o istrskih razmerah in o porotnem vprašanju (poročal dr. Anguelletto); o narodnih pogajanjih z italijansko stranko in o političnem položaju (dr. Dinko Trinajstić) in o razmerah na Hrvaškem (dr. S. Kurelić). Skupščina se je izrekla za nadaljno složno delovanje istrskih Slovanov ter je obsodila politično cepljenje. Sprejeti sta bili naslednji resoluciji: 1. Hrvaški narod, zbran na velikem ljudskem shodu v Pazinu dne 19. t. m., se pridružuje svojim bratom v Trstu v boju za enakopravnost slovenskega jezika na tržaškem porotnem sodišču ter poziva svoje poslance, da izvojujejo našemu jeziku v državnih zakonih zajamčene pravice. Posebno pa naj ukrenejo vse mogoče, da bo na okrožnem sodišču v Rovinju sodila hrvaška obtožnica hrvaška porota dosledno principu, da mora sodnik popolnoma poznati obtožencev jezik, ki ga govori v Istri dve tretjini vsega ljudstva. — 2. Zborovalci zbrani na javnem shodu v Pazinu dne 19. t. m., ogorčeni zaradi samovoljnega postopanja neustavnega vladanja na Hrvaškem, kjer se teptajo brezobzirno pravice naroda in poedine, izražajo svojim bratom v kraljevini najtoplejše simpatije, pozivljajoč merodajne kroge, da se končno pobrigajo, da tudi na Hrvaškem enkrat zavladajo evropske razmere.

* Končni sporazum hrvaških strank. „Reichspost“ ima iz Zagreba poročilo: Ponojne konference med pravaši in hrvaškorsrbsko koalicijo so dosegle popoln uspeh ne le v taktičnih, ampak tudi v stvarnih vprašanjih. Med obema strankama je prišlo do jako ozkega programatičnega zblizanja. Hrvaško-srbska koalicija se je zavezala sprejeti pravaško zahtevo po finančni in gospodarski samostojnosti Hrvaške in po popolni neodvisnosti od Ogrske tudi v svoj program. Sprejetje te programatične točke in pa izjava hrvaško-srbske koalicije, da odshodob ne bo pošiljala svojih delegatov v ogrsko-hrvaško zbornico v Budimpešto, bo imela dalekosežne posledice za nadaljni politični razvoj na Hrvaškem.

* Za žensko volilno pravico so manifestirale na Dunaju zastopnice avstrijskega ženstva ter sprejele resolucijo: Zastopnice komiteja za žensko volilno pravico raznih dežel in narodnosti Avstrije protestirajo proti nadaljni izključitvi žena od političnega, zakonodajnega in administrativnega delovanja države ter zahtevajo za vse žensko: aktivno in pasivno volilno pravico za parlament.

* Brnski škof in grof Huyn je izdal odlok, ki sili sedemletne in osemletne šolske otroke k izpovedi in obhajilu. Zoper to škofovo odredbo so vložili socialno-demokratski mestni zastopniki v Brnu protestni predlog, ki nalaga zastopnikom občine v mestnem šolskem svetu, da se upro znizanju starostne meje šolskih otrok za izpoved in obhajilo iz postavnih, vzgojnih in zdravstvenih razlogov. Enak nalog so dobili tudi zastopniki brnskega mesta v deželnem šolskem svetu. Predlog, ki so ga podpirali tudi meščanski zastopniki, je bil soglasno sprejet.

* Preosnova črnogorske sodne uprave. Črnogorska vlada je sklenila, da preosnuje po modernih načelih pravosodje v Črnigori. Naprosila je zato avstrijsko vlado, da naj odpošlje v Črnogoro dva jezika sposobna uradnika, ki naj izvedeta preosnovo, ki je po avstrijskih vzorcih posneta. Pravosodni minister je dovolil višjemu deželnosodnemu svetniku Ivanu Metličiču v Zadru in drugemu državnemu pravdniku v Splitu Antonu Zlosilu triletni dopust, da preosnujeta pravosodje v Črnigori.

* 117 milijonov mark povišanja zahteva Nemčija za svojo mornarico. Skupni stroški za nemško vojsko so proračunjeni na 1 milijardo. — Nemčija zgradi tudi posebno aeronavtično floto.

* Ženska volilna pravica v ruski dumi. Napredni poslanci ruske dume so vložili predlog za uvedbo aktivne in pasivne ženske volilne pravice.

* Obmejne vojaške čete v Bosni in Hercegovini. Poročajo, da ustaonvi vojna uprava posebne bosensko-hercegovske obmejne vojaške čete po vzoru tirolskih obmejnih čet. Te čete bodo imele naloge, skrbeti za varstvo meja proti Črni gori, novopazarskemu Sandžaku in Srbiji. Za enkrat ustanove dva obmejna bataljona.

* Tečaji za črnovojniške častnike. Za slučaj mobilizacije črne vojne potrebuje država posebno izvežbanih črnovojniških častnikov, ako hoče računati na uspeh in preprečiti zmešnjave med črnovojniškim moštvom. Poveljstvo črne vojne prireja v novejšem času vedno pogostejše posebne tečaje za izobrazbo nekaterih črnovojniških častnikov v gotovih strokah. Tečaji se vrše tudi letos.

Kranjske vesti.

—r— Zahvala. Povodom pogreba svojega očeta, rajkega večletnega predsednika krajnega šolskega sveta v Mošnjah, g. Jožefa Finžgarja na Brezjah, je daroval gospod Fran Finžgar, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Gorici, 40 K za tukajšnje šolsko knjižnico. Tem potom se mu vljudno izreka zahvala. — Vodstvo ljudske šole v Mošnjah, dne 26. marca 1912. — Fr. Korošec, šol. voditelj.

—r— Obisk deželnega muzeja Rudolfinum je bil v preteklem letu 1911 naslednji: rednih obiskovalcev 13.763 (l. 1910 14.210); obiskovalcev v družbah 4078 (l. 1910 3768); obiskovalcev v vstopnici 436 (l. 1910 444); skupno je znašal celoten obisk 18.277 (l. 1910 18.422). Primanjkljaj 145 obiskovalcev v preteklem letu pripade zimskim mesecem, to je časovni dobi, ko vlada v muzejskih razstavnih dvoranah neznošen mrz. Največji je bil obisk meseca majnika (2547 obiskovalcev), najmanjši meseca februarja (694 obiskovalcev). Splošno pa moramo reči, da se je obisk deželnih muzejskih zbirk v zadnjih letih močno dvignil; vedno pa je neugodno vplivala v zimski dobi ostra mrzlica, ki je bila razširjena po vseh muzejskih prostorih. Z letošnjim letom pa bo tudi ta nedostatek izginil. Po neutrudljivem in tudi uspešnem prizadevanju muzejskega ravnateljstva je sklenil kranjski deželni zbor, da se vpelje v deželni muzej še to leto centralna kurjava. Ta, za muzej prevažna pridobitev bo nedvomno silno dvignila znanstveno delovanje in pa tudi obisk deželnega muzeja.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentko na ljudski šoli v Ihanu je imenovana na mesto zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja Frana Jordana bivša provizorična učiteljica v Šmartnu, Terezina Črnolagarjeva.

—r— Ravnatelj Ivan Pezdich, ki je v Kranju umrl dne 23. t. m., je služboval kot učitelj celih 48 let in od teh 38 let v Kranju. Umrl je v starosti 66 let. Za svoje zasluge za šolstvo je bil odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem in z naslovom ravnatelja. Nekaj let je bil tudi član deželnega šolskega sveta. Pridobil si je pa tudi zasluge kot učitelj petja, zborovodja kranjske čitalnice in muzik. R. i. p.!

—r— Šola se podira. V Banjaloki pri Kočevju imajo tako šolo, da so se začeli stropi vdajati in pokati. C. kr. okrajni šolski svet je ukazal l. razred dne 16. februarja podpreti. Tako bo notranjost tega vzgajališča otrok, opremljena s tramovi in stebri, podobna Ljubljani po potresu. Ker popravila še niso gotova, ni bilo mogoče še začeti s poukom. Dobro je samo to, da so nesrečo pravočasno preprečili, sicer bi med poukom omet zgrmel na otroke.

—r— Iz seje ces. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani dne 18. marca. Na ljudskih šolah so bili imenovani: za učno mesto v Starem trgu Angela Kunejeva, za učno mesto na Reki Marija Kotnikova, za nadučiteljsko mesto v St. Lovrencu Michael Jazbec, za učno mesto v Ostrožnem brdu Fran Pirc, za učno mesto v St. Petru pri Novem mestu Marija Bulčeva, za učno mesto v Spodnji Šiški Vida Gaberškova, za učno mesto v Sodužici Angela Kokaljeva, za nadučiteljsko mesto ob Savi Anton Lamolt, za nadučiteljsko mesto v Bohinjski Beli Josip Korošec; učiteljica Ana Pfeiferjeva v Toplem rebru je premeščena na Bloke, učiteljica Julijana Zalokarjeva v Kopanju je premeščena v Kokro, učiteljica Albertina Vajdičeva v St. Petru pri Ljubljani je premeščena na Blatno Brezovico, provizorični učitelj Ernst Sušteršič je definitivno imenovan v Zagordec. Trirazredna ljudska šola v St. Petru na Krasu se razširi v štiri-razrednico.

—r— Vabilo. Učiteljska protialkoholna zveza zboruje 3. aprila t. l. ob 2. uri popoldne v mali dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Na dnevnem redu je med drugimi običajnimi točkami znamenito predavanje gospoda nadučitelja Rudolfa Horvata o temi: „Mladina in alkohol.“

P. n. učiteljstvo se vljudno vabi na to zborovanje. Odbor.

Štajerske vesti.

—š— Tovariši kolesarji! — Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju poroča: Priroda nas zopet vabi na kolesa. Kdor želi kupiti dobro in fino kolo pod jako ugodnimi pogoji, naj se obrne na nas. Sklenili smo pogodbo s solidno svetovno firmo.

—š— Protest nemškega dijaštva v Gradcu. 22. t. m. je izročila deputacija